

INSTRUCCIÓ

Número: 4/2021

Data: 30 de juny de 2021

Òrgan emissor: Direcció General d'Infància i Adolescència

Assumpte: Instruccions relatives a la derivació, seguiment i intervenció en casos de sospita o certesa d'abusos i/o agressions sexuals, al servei d'atenció a abusos a infants i adolescents (SAANNA), per a persones menors d'edat que es troben en territori de la Comunitat Valenciana.

Àmbit: direccions territorials competents en matèria d'infància i adolescència i servei d'atenció a abusos a infants i adolescents (SAANNA).

Els abusos i les agressions sexuals tenen una repercussió greu en totes les àrees de la vida d'una persona, tant presents com futures. Quan la víctima és una persona menor d'edat, presenta a més un risc per al seu desenvolupament. Per això, una atenció professional especialitzada és fonamental per a pal·liar l'impacte i l'afectació futura, per a dotar d'eines a l'entorn convivencial de la persona menor d'edat i a ella mateixa, així com per a reduir o evitar la victimització secundària.

MARC NORMATIU

La **Convenció de Drets de l'Infant de 1989**, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, i ratificada per Espanya en data 30 de novembre de 1990, compromet els estats participants en la protecció de la infància enfront de tota forma de maltractament infantil, i especialment aquella que implica l'explotació i/o violència sexual. De la mateixa manera, l'observació general núm. 13 del Comitè de Drets de l'Infant, de 18 d'abril de 2011, estableix el dret dels infants i adolescents a no ser objecte de cap manera de violència.

La **Directiva Europea 2011/93/UE del Parlament Europeu i del Consell**, de 13 de desembre de 2011, relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual de les persones menors d'edat i la pornografia infantil introdueix disposicions per a millorar la prevenció d'aquesta tipologia delictiva i la protecció de les víctimes.

La **Constitució Espanyola** assenyala, en el seu article 39.4 que: “els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetlen pels seus drets”.

La **Llei orgànica 1/1996, de protecció jurídica del menor**, estableix entre els principis rectors de l'acció administrativa en el seu article 11.2: *“La protecció contra tota forma de violència, inclòs el maltractament físic o psicològic, els càstigs físics humiliants i denigrants, el descuit o tracte negligent, l'explotació, la realitzada a través de les noves tecnologies, els abusos sexuals, la corrupció, la violència de gènere o en l'àmbit familiar, sanitari, social o educatiu, incloent-hi l'assetjament escolar, així com la tracta i el tràfic d'éssers humans, la mutilació genital femenina i qualsevol altra forma d'abús”*.

Aquest mateix text legal, en el seu article 13.1 estableix que *“tota persona o autoritat, especialment aquelles que per la seua professió, ofici o activitat detecten una situació de risc o possible desemparament d'una persona menor d'edat, ho comunicaran a l'autoritat o els seus agents més pròxims, sense perjudici de prestar-li l'auxili immediat que precise”*. En l'apartat 3 del mateix precepte s'assenyala que *“les autoritats i les persones que per la seua professió o funció coneguen el cas actuaran amb la deguda reserva. En les actuacions s'evitarà tota interferència innecessària en la vida del menor”*.

D'altra banda, la **Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i adolescència enfront de la violència**, estableix en el seu article 15 que: *“tota persona que advertisca indicis d'una situació de violència exercida sobre una persona menor d'edat està obligada a comunicar-ho de manera immediata a l'autoritat competent”*, i en el seu article 16 incideix que aquest deure: *“és especialment exigible a aquelles persones que per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tinguen encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o protecció d'infants i adolescents i, en l'exercici d'aquestes, hagen tingut coneixement d'una situació de violència exercida sobre aquests”*.

A escala autonòmica, la **Llei 26/2018, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i adolescència** va introduir grans avanços en els drets de les persones menors d'edat.

Així, en el seu article 4 estableix que: *“la Generalitat, mitjançant els departaments competents per raó de la matèria, ha de seguir les línies d'actuació següents: La coordinació, la cooperació i la col·laboració de les diferents administracions públiques de la Comunitat Valenciana, i dels diversos departaments d'aquestes administracions, per a la defensa i la protecció dels drets de la infància i l'adolescència”*, havent d'observar en el desenvolupament de les actuacions conforme fixa en el seu article 91, la prevenció i la detecció precoç de les situacions de desprotecció.

En l'article 9 es recull l'obligació per part dels poders públics valencians d'adoptar les mesures necessàries per a protegir els infants i adolescents enfront de qualsevol forma de violència. A més, conforme als disposat en el seu article 97: *“Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana donaran prioritat a les actuacions de la seua competència que contribuïsquen a previndre i evitar les situacions de risc i desemparament de les persones menors d'edat, tot incidint en els factors que les propicien”*.

L'article 10 estableix amb la finalitat de promoure la sensibilització social i garantir una actuació coordinada de tots els agents implicats, la creació d'un *“protocol integral de lluita enfront de la violència contra la infància, basat en la prevenció, protecció, atenció i reparació a les víctimes, impulsat per la conselleria competent en matèria d'infància i adolescència, en el qual han de participar, almenys, les conselleries amb competències en matèria de seguretat pública, justícia, sanitat i educació”*.

El mateix text legal, en el seu article 14, expressa l'obligació de la Generalitat d'adoptar mesures per a previndre i protegir infants i adolescents enfront de tota forma d'explotació sexual.

L'article 107.1 indica expressament que *“les persones menors d'edat que es troben sota la tutela de la Generalitat seran representades i defensades en judici, sense perjudici de les competències que li puguin correspondre al ministeri fiscal, per l'Advocacia General de la Generalitat”*.

Per part seua, la **Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'estatut de la víctima del delict**e, planteja l'objectiu d'oferir des dels poders públics una resposta el més àmplia possible, no sols jurídica sinó també social a les víctimes, i tant des d'un vessant reparador del mal en el marc d'un procés penal, com minimitzadora d'altres efectes traumàtics que per la seua condició pot generar, tot això amb independència de la seua situació processal. Amb posterioritat i amb el Reial decret 1.109/2015, d'11 de desembre, es va desenvolupar aquest Estatut i es van regular les oficines d'Assistència a les Víctimes del Delicte.

La **Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana**, en el seu article 87 regula els acords d'acció concertada per a organitzar la prestació de serveis socials per entitats d'iniciativa social amb els requisits desenvolupats reglamentàriament pel **Decret 181/2017** de 17 de novembre del Consell, pel qual es desenvolupa l'acció concertada per a la prestació de serveis socials en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, assenyalant el servei específic d'atenció a abusos en la infància i l'adolescència com un dels serveis susceptibles de ser concertats.

Així mateix, en la present Instrucció s'ha observat la **“Circular de la Fiscalia General de l'Estat núm. 3/2009, de 10 de novembre, sobre protecció dels menors víctimes i testimonis”** i el **“Protocol d'Atenció Integral, Sanitària i Judicial a víctimes d'agressions sexuals de la Comunitat Valenciana”**, en la seua edició de l'any 2019, i pel qual tots els recursos i les persones professionals implicades en l'atenció a infants i adolescents han d'observar en les seues actuacions aquest protocol.

El **Decret 170/2020**, de 30 d'octubre, del Consell, pel qual s'aprova el **Reglament orgànic i funcional de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives**, atribueix a la Direcció General d'Infància i Adolescència, entre altres competències, la d'impulsar i coordinar les actuacions de les administracions públiques per a dotar dels recursos i suports necessaris les famílies amb fills i filles en situació de vulnerabilitat i risc, així com dissenyar i coordinar protocols i actuacions enfront del risc i en matèria de desemparament, tutela i guarda.

MARC D'ACTUACIÓ

Tot acte il·lícit contra la llibertat i indemnitat sexual comporta un **vessant judicial** i una altre **psicològic i social**, tots dos amb una repercussió especial en els casos en què s'atempta contra persones menors d'edat.

Qualsevol persona, i amb major **obligació** i responsabilitat si és una professional, quan té coneixement de fets que puguen constituir delictes contra la llibertat i indemnitat sexual d'un infant o adolescent o persones especialment vulnerables, ha de realitzar immediata **comunicació a Fiscalia i, si fa el cas, denúncia** en virtut del que s'estableix en l'article 13 de la LOPJM 1/1996, així com en l'article 42 de la Llei 26/2018, de drets i garanties de la infància i adolescència.

Així mateix, la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i adolescència enfront de la violència, estableix en els seus articles 15 i 16 l'obligació de comunicar qualsevol situació de violència exercida sobre una persona menor d'edat a les forces i cossos de Seguretat, al Ministeri Fiscal o a l'autoritat judicial, sense perjudici de prestar l'atenció immediata que la víctima precise.

Després de la comunicació a Fiscalia i si fa el cas, interposició de la denúncia i incoat el corresponent procediment judicial, és fonamental evitar que tota actuació professional que es produïska puga agreujar encara més el mal patit per la persona víctima, en el sentit d'haver de reiterar les seues declaracions, reconeixements o exploracions en els diferents àmbits de caràcter social, sanitari, policial o judicial.

Per això i, davant casos de possibles abusos o agressions sexuals a persones menors d'edat, és fonamental diferenciar entre la **intervenció psicològica i social realitzada per les persones professionals del Servei d'atenció a abusos d'infants i adolescents (SAANNA) i dels equips específics d'intervenció amb infància i adolescència (EEIIA)**, encaminades ambdues a potenciar una recuperació adequada i evitar possibles seqüeles psicosocials que puga presentar la víctima, i la **intervenció pericial que es desenvolupa en el procediment judicial**.

Respecte a les proves pericials amb persones menors d'edat, la Fiscalia General de l'Estat, en la seua *Circular 3/2009, de 10 de novembre, sobre protecció dels menors víctimes i testimonis*, recomana el principi d'intervenció mínima i la realització de la prova preconstituïda, destacant així mateix el paper de la Fiscalia en l'impuls de la tramitació dels procediments en els casos d'abús o agressió sexual infantil.

D'altra banda, la **Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència**, introdueix un nou article 449ter en la Llei d'enjudiciament criminal, segons el qual *"quan una persona menor catorze anys o una persona amb discapacitat necessitada d'especial protecció haja d'intervindre en condició de testimoni, en un procediment de judicial que tinga per objecte la instrucció d'un delictes homicidi, lesions, tràfic d'éssers humans, contra la llibertat i indemnitat sexuals, entre altres, l'autoritat acordarà, **en tot cas**, practicar l'exploració com a prova preconstituïda, amb totes les garanties de la pràctica de prova en el judici oral"*.

De la mateixa manera estableix que *"l'autoritat judicial podrà acordar que l'audiència del menor de catorze anys es practique a través d'equips psicossocials que faran costat al Tribunal de manera interdisciplinària i interinstitucional, recollint el treball dels professionals que hagen intervingut anteriorment i estudiant les circumstàncies personals, familiars i socials de la persona menor o amb discapacitat, per a millorar el tractament dels mateixos i el rendiment de la prova"*.

La prova preconstituïda permet prendre declaració als infants i adolescents víctimes mitjançant la intervenció de persones professionals expertes que dirigeixen i condueixen l'entrevista amb la finalitat d'obtenir un testimoni atorgat vàlid. Aquesta prova es realitza en un espai especialment dissenyat per a això i amb cambra Gesell, sent seguida en directe pel Jutjat d'Instrucció corresponent, que és el competent per a atorgar-li validesa com a prova. Amb freqüència, la prova preconstituïda sol culminar amb l'emissió i posterior ratificació d'informe pericial de credibilitat de testimoni atorgat. En qualsevol cas, els qui tenen la competència per a realitzar tant **la prova preconstituïda com els informes de credibilitat de testimoni atorgat** són les persones professionals de l'Institut de Medicina Legal (IML) de la Comunitat Valenciana.

Abans de realitzar la prova preconstituïda i amb l'objectiu de no influir ni modificar el testimoni atorgat de l'infant o adolescent que puga perjudicar el procés judicial obert, la **intervenció psicològica i social** se centrarà a oferir suport i contenció emocional a la persona menor d'edat víctima, així com el seguiment i suport familiar.

Una vegada realitzada la prova preconstituïda, ja haurà quedat recollit el testimoni atorgat en seu judicial, per la qual cosa la **intervenció psicològica i social** serà integral. S'explorarà l'impacte de la violència sexual en la persona menor d'edat, en el seu desenvolupament i en el seu entorn, amb l'objectiu de dissenyar el tractament adequat a les necessitats d'aqueix infant o adolescent, així com el seu ajust als resultats del procés d'intervenció. Els informes que realitzen les persones professionals seran documents tècnics que descriuen el procés d'intervenció i no informes pericials que, en tot cas, seran sol·licitats i realitzats per les persones especialistes de la psicologia forense o perits judicials.

La intervenció psicològica i social es realitzarà per persones professionals amb formació especialitzada en matèria d'abusos sexuals en la infància a través dels **equips específics d'intervenció amb infància i adolescència (EEIA)** i/o del **Servei d'Atenció a Abusos d'infants i Adolescents (SAANNA)**.

Els **EEIIA** són un recurs que s'emmarca en l'atenció primària específica i està compost, en tot cas, per una persona professional de la psicologia i amb experiència en psicoteràpia, a més d'altres perfils professionals de l'àmbit social o educatiu amb formació especialitzada en inclinació adult i infantil, trauma, abusos sexuals, dol i mediació familiar.

Aquests equips actuaran amb les persones menors d'edat víctimes que no compten amb una mesura de protecció i estiguen residint/empadronades dins de la seua localitat o, en cas de mancomunitats, dins d'una de les localitats del seu àmbit d'actuació.

El **SAANNA** està compost per un equip professional multidisciplinari també des de l'àmbit de la psicologia i social amb formació especialitzada en matèria d'abusos sexuals.

Les persones professionals del SAANNA intervindran amb infants i adolescents víctimes que no tinguen en vigor una mesura de protecció i no disposen del servei d'un EEIIA en la seua localitat, així com amb les persones menors d'edat que es troben en el sistema de protecció de la Generalitat.

COORDINACIÓ

Davant qualsevol delictes contra la llibertat i indemnitat sexual a infants i adolescents i els greus efectes que tenen sobre totes les àrees del seu desenvolupament, és fonamental una adequada **coordinació** entre els recursos públics implicats, buscant reduir l'impacte dels danys infringits, evitar duplicitats i **garantir** un adequat **exercici** dels seus **drets**, prevalent en tot moment l'interés superior de la persona menor d'edat.

En aquest sentit, la Llei **orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència**, assenyalava en el seu article 6 que: *"les diferents administracions públiques, en l'àmbit de les seues respectives competències, hauran de col·laborar entre si a fi d'aconseguir una actuació eficaç en els àmbits de la prevenció, detecció precoç, protecció i reparació enfront de la violència sobre els infants i adolescents"*.

Per això, totes les persones professionals implicades han d'evitar, en la mesura de les seues possibilitats en cada fase del procés, que la persona menor d'edat repetisca el relat dels fets, tant per a preservar l'indici cognitiu original i donar-li validesa, com per a evitar la vivència traumàtica dels abusos.

És important determinar el moment en el qual s'ha dut a terme o es realitzarà si fa el cas, la prova preconstituïda, amb la finalitat d'evitar que les intervencions professionals puguin interferir en la declaració realitzada davant l'Institut de Medicina Legal, tenint en compte que la declaració de la víctima menor d'edat és, en la majoria de casos, la principal prova de càrrec en aquesta mena de delictes, però també assegurant una intervenció adequada en l'àmbit social i psicològic.

Quan les persones menors d'edat víctimes o amb sospita de ser-ho siguen ateses pels EEIIA, es podrà obtindre informació sobre si s'ha realitzat o no la prova preconstituïda a través dels seus familiars, sempre que no estiguen implicats com a autors o còmplices dels presumptes abusos o agressions sexuals. En cas de no poder obtindre aquesta informació a través d'aquests i sempre recaptant el consentiment de les persones que ostenten la seua representació legal, es podrà contactar amb la respectiva Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte amb la finalitat de conèixer si s'ha realitzat aquella, o si fa el cas, amb l'Institut de Medicina Legal.

En aquestes situacions de persones menors d'edat sense mesures de protecció en vigor, s'han d'atendre els motius pels quals els seus representants legals no han presentat denúncia, valorant si d'aquesta conducta es desprén una situació de risc o desemparament i, en tot cas, constatat l'extrem de persona menor d'edat víctima, s'haurà de posar en coneixement immediat del fiscal perquè aquest valore si denuncia o no, i interesse la citada valoració del testimoniatge.

En aquells casos en els quals s'haja declarat i comunicat la situació de risc per part dels Equips d'Atenció Primària a les seccions de Menors de la Fiscalia Provincial, es podrà mantindre la deguda coordinació a través d'aquelles, i també amb les oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte o l'Institut de Medicina Legal.

Quan les persones menors d'edat víctimes o amb sospita de ser-ho es troben dins del sistema de protecció, serà l'Advocacia de la Generalitat la que informará si s'ha realitzat la prova preconstituïda, ja que en virtut de l'article 107 de la Llei 26/2018, s'haurà personat en el corresponent procediment judicial.

Finalment, se subratlla la necessitat d'una adequada coordinació i col·laboració entre les diferents persones professionals per a no interferir en els respectius àmbits d'actuació de cadascuna.

En atenció a l'exposat i en virtut de l'article 6 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, aquesta Direcció General fixa les següents:

INSTRUCCIONS

PRIMERA. Definició i objecte

L'objecte d'aquesta Instrucció és establir el procediment a seguir per a la derivació, seguiment, intervenció i coordinació amb el servei d'atenció a abusos a infants i adolescents, d'ara endavant (SAANNA), que han sigut víctimes, o existeix sospita d'haver-ho sigut, d'abusos i agressions sexuals, tracta, explotació sexual i/o matrimonis forçats que es troben a la Comunitat Valenciana. També serà aplicable aquesta instrucció a les persones menors d'edat sobre les quals existisca sospita o certesa d'haver comés una agressió i que siguen inimputables per edat o condició.

La intervenció psicològica i social serà integral, tindrà caràcter multidisciplinari i, sempre que siga possible i convenient, es realitzarà també amb les persones de referència dels infants i adolescents beneficiàries del servei.

La competència per a la derivació de qualsevol cas al SAANNA serà exclusiva de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, que la desenvoluparà a través de les direccions territorials competents en matèria d'infància i adolescència i, en els casos que s'assenyalen en aquesta instrucció, per la Direcció General competent en infància i adolescència de la Comunitat Valenciana.

SEGONA. Àmbit d'aplicació de la Instrucció.

La present instrucció està dirigida al servei d'atenció a abusos a infants i adolescents (SAANNA), així com a les direccions territorials competents en infància i adolescència dependents de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives.

També s'aplicarà, si fos el cas, a la xarxa pública de recursos amb competències en infància i adolescència.

TERCERA. Persones beneficiàries del SAANNA.

Les persones beneficiàries del SAANNA són els infants i adolescents residents en la Comunitat Valenciana que es troben en algun dels casos següents:

1. Infants i adolescents que es troben **dins del sistema de protecció** i que hagen patit abusos i agressions sexuals, tracta, explotació sexual i matrimonis forçosos o quan existisca sospita d'haver sigut víctimes.
2. Infants i adolescents que **no estiguen en el sistema de protecció**, que hagen sigut víctimes d'abusos i agressions sexuals, tracta, explotació sexual i matrimonis forçosos, o amb sospita de ser-ho, que es troben en localitats de la Comunitat Valenciana que **no disposen del servei d'un Equip Específic d'Intervenció en Infància i Adolescència (EEIIA)**.
3. **Persones menors d'edat** sobre les quals existisca indicis d'haver comés una conducta delictiva de caràcter sexual que es troben en alguna de les dues situacions anteriors i, a més, **no siguen imputables per edat o condició**.

Així mateix, podran ser persones usuàries del SAANNA, els familiars convivencials i de referència dels infants i adolescents atesos, procurant, sempre que siga possible i les circumstàncies ho aconsellen, la intervenció sobretot el sistema convivencial de la persona atesa.

Qualsevol situació excepcional, que no s'enquadre en les assenyalades adés, requerirà autorització expressa de la derivació per part de la Direcció General d'Infància i Adolescència, amb una justificació documental completa de la necessitat.

D'aquesta manera, queda garantida la cobertura universal del servei d'atenció psicològica en casos d'abusos o agressions sexuals a persones menors d'edat en tot el territori, al mateix temps que l'especialització necessària per a desenvolupar-lo, tal com s'estableix en l'article 43.4 de la Llei 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, on s'assenyala que: *“els poders públics garantiran als infants i adolescents víctimes de delictes violents i, en tot cas, de delictes de naturalesa sexual, de tràfic o de violència de gènere, una atenció integral per a la seua recuperació a través de serveis especialitzats”*.

QUARTA. Tipologia intervenció.

L'actuació del SAANNA podrà consistir en intervenció psicològica, orientació i intervenció social i familiar a persones víctimes i agressores menors d'edat que complisquen les condicions de la instrucció tercera, així com assessorament jurídic, formació, assessorament i orientació a altres persones professionals de la xarxa pública, principalment dirigit al personal tècnic dels EEIIA.

a) Intervenció psicològica

L'atenció psicològica s'iniciarà amb una valoració que permeta establir els objectius de la intervenció, tractament psicològic, informes de seguiment i de finalització de la intervenció.

Mentre no s'haja dut a terme la prova preconstituïda, la intervenció psicològica únicament consistirà a donar suport i contenció emocional a la persona menor d'edat víctima, amb l'objectiu de no influir ni modificar el seu posterior testimoniatge en el procés judicial, sense deixar d'oferir en cap cas el necessari acompanyament psicològic.

Una vegada realitzada la prova preconstituïda, l'infant o adolescent haurà deixat recollit el seu testimoniatge en l'àmbit judicial, per la qual cosa el SAANNA, o si fa el cas els EEIIA, ja podran dur a terme una intervenció psicològica integral.

En l'annex 1 d'aquesta instrucció s'esquematitza l'itinerari d'actuació en la Comunitat Valenciana que les persones professionals implicades davant situacions d'abús o agressió sexual, o sospita d'això, a infants i adolescents han de dur a terme (Annex 1. Esquema d'itinerari d'actuació davant situacions d'abús o agressió sexual a persones menors d'edat).

Així mateix, es contempla la possibilitat que la intervenció psicològica del SAANNA es preste a través d'un equip itinerant ja siga per a aquells supòsits en els quals la persona menor d'edat víctima d'abusos i/o agressió sexual i/o els seus familiars, tinguen dificultats per a desplaçar-se a la seu on es presta el servei, o bé es considere necessari a nivell tècnic. En qualsevol situació que intervinga l'equip itinerant, deu prèviament sol·licitar-se i autoritzar-se per la direcció territorial competent. En aquests casos, les persones professionals del SAANNA es desplaçaran a la localitat de les persones beneficiàries amb l'objectiu de realitzar qualsevol de les prestacions adés descrites.

b) Orientació i intervenció social i familiar

L'orientació social i familiar consistirà en, després de realitzar l'anàlisi i l'avaluació de l'entorn familiar i social de la persona menor d'edat atesa, facilitar la informació adequada respecte a recursos i prestacions disponibles.

La intervenció social i familiar es realitzarà sobre la família o sobre la unitat de convivència i consistirà en l'assessorament, suport, seguiment i acompanyament, intervenint en la gestió de conflictes entre les persones integrants de la família i realitzant suport educatiu i social, així com facilitant la coordinació amb la xarxa de tots els recursos implicats.

c) Assessorament jurídic

L'assessorament jurídic consistirà a oferir informació i orientació sobre els procediments judicials i recursos que puguen ser d'utilitat a les persones menors d'edat víctimes d'agressions i/o abusos sexuals i als seus familiars que estiguen sent ateses per aquest recurs.

De la mateixa manera, qualsevol persona professional que exercisca les seues funcions amb persones menors d'edat té la possibilitat de contactar, per a assessorament jurídic respecte a situacions d'abusos o agressions sexuals amb el SAANNA a través dels telèfons que apareixen en l'apartat següent, o amb les oficines d'Atenció a Víctimes del Delicte a través dels telèfons que apareixen en l'enllaç següent:

<http://oficinavictimias.gva.es/es/telefonos-de-la-red-de-oficinas>

d) Formació, assessorament i orientació a altres persones professionals de la xarxa pública.

El SAANNA realitzarà cursos de formació a altres persones professionals que integren els diferents recursos i serveis de l'àmbit de la protecció a la infància i adolescència i, especialment, als EEIIA.

Aquesta formació versarà sobre continguts propis per a dotar a les persones professionals de pautes de detecció, actuació i intervenció abans situacions d'abusos o agressions de caràcter sexual i tindrà un contingut eminentment pràctic. La selecció i programació dels cursos es realitzarà de manera coordinada entre el SAANNA, la direcció territorial competent per matèria i territori i la Direcció General d'Infància i Adolescència.

Així mateix, el SAANNA disposa, dins del seu horari d'atenció d'obertura i tancament, d'un número de telèfon habilitat per a realitzar orientació, assessorament i informació puntual en matèria d'abusos i agressions sexuals a uns altres i altres professionals dels diferents serveis i recursos de la xarxa pública de l'àmbit de protecció a la infància i adolescència. Aquest recurs s'atendrà a través del telèfon de contacte que apareix a continuació per a cada província de la Comunitat Valenciana. L'horari d'atenció serà de dilluns a divendres de 10.00 a 12.00 hores i de 16.00 a 20.00 hores. De la mateixa manera, per a les províncies d'Alacant i València, es disposarà d'horari d'atenció telefònica els dissabtes de 10.00 a 14.00 hores.

- Província de València: 620 554 227
- Província de Castelló: 676 957 586
- Província d'Alacant: 686 571 520

CINQUENA. Proposta de derivació a la Direcció Territorial.

Des del moment en què una persona de qualsevol àmbit professional tinga coneixement dels abusos o agressions sexuals o es comuniquen per la persona menor d'edat i, amb independència del moment en el qual aquests hagen ocorregut, haurà de realitzar immediata comunicació per escrit a Fiscalia, a les forces i cossos de Seguretat o a l'autoritat judicial, sense perjudici de prestar l'atenció immediata que la víctima precise, de conformitat amb els articles 15 i 16 de la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i adolescència enfront de la violència.

La decisió de derivació al SAANNA correspon a les direccions territorials amb competències en matèria d'infància i adolescència, però la proposta per a la derivació pot provindre de diferents recursos depenent de si la persona menor d'edat es troba en el sistema de protecció o no, havent d'emplenar-se en cada cas el protocol per a la recollida d'informació establert en l'annex 2 (**Annex 2. Protocol per a la recollida d'informació prèvia a la derivació al SAANNA**).

Quan el coneixement provinga del relat espontani de l'infant o adolescent, és especialment rellevant que les persones professionals no interroguen sobre el succeït, sinó que simplement es limiten a transcriure aqueix relat així com de les circumstàncies en les quals el mateix s'ha produït, de manera objectiva i sense emetre cap judici de valor.

En el cas de persones menors d'edat **amb mesura de protecció**, serà la persona professional de referència de l'infant o adolescent de la residència o llar, o de l'entitat de seguiment de l'acolliment familiar en família educadora qui haurà de realitzar la corresponent comunicació a Fiscalia, a les forces i cossos de Seguretat o a l'autoritat judicial i emplenar l'annex 2 per a la seua posterior remissió a la Direcció Territorial.

Quan es tracte de persones menors d'edat en **acolliment familiar en família extensa o infants i adolescents sense mesures de protecció**, serà la persona tècnica de referència de l'Equip d'Atenció Primària de Serveis Socials qui haurà de realitzar la corresponent comunicació a Fiscalia, a les forces i cossos de Seguretat o a l'autoritat judicial i emplenar l'annex 2 per a la seua posterior remissió a la Direcció Territorial.

A més de l'indicat anteriorment i quan l'Administració no ostente la tutela de la persona menor d'edat, s'ha d'adjuntar una autorització signada per la persona o persones que ostenten la representació legal del infant o adolescent. En ella s'autoritzarà expressament la intervenció del SAANNA amb la persona menor d'edat. S'exceptuen els casos en què la persona adolescent ja compte amb 16 anys d'edat, i en aquest cas aquest consentiment haurà de recollir-se exclusivament a la pròpia persona adolescent, excepte quan tinga les seues capacitats modificades judicialment o no siga capaç intel·lectual o emocionalment de comprendre l'abast de la intervenció de conformitat amb l'article 9 de la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica, en els casos de la qual s'haurà de recaptar l'autorització del seu representant legal (**Annex 3a. Autorització persones representants legals per a de la intervenció amb persona menor d'edat per representació a càrrec seu**) (**Annex 3b. Acceptació de la intervenció amb adolescent major de 16 anys**).

En qualsevol cas i sempre tenint en compte l'edat i maduresa de la persona menor d'edat, se l'haurà de sentir i escoltar abans de la seua derivació al SAANNA, de conformitat amb el que es disposa en l'article 9 de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació el Codi Civil i de la Llei d'enjudiciament civil.

Quan la persona adolescent tutelada tinga 16 anys i decline la intervenció del SAANNA, es recollirà per escrit la seua renúncia al recurs i la Direcció Territorial haurà de comunicar aquesta situació a la Direcció General d'Infància i Adolescència.

De la mateixa manera, s'estudiaran i comunicaran aquells casos en els quals la persona menor d'edat es trobe en situació de guarda per part de la Generalitat Valenciana i la derivació al SAANNA siga rebutjada pels seus representants legals, en aquest últim supòsit es realitzarà la comunicació tant a la Direcció General d'Infància i Adolescència com a la corresponent Secció de Menors de la Fiscalia Provincial.

Així mateix, s'haurà d'explicar a la persona menor d'edat l'objectiu de la intervenció que es realitzarà i les obligacions que tindrà el recurs quant a protecció de dades, ajustant el contingut i el llenguatge d'aquesta explicació en funció de la seua edat i grau de maduresa. Se signarà el document per la persona representant legal o les persones adolescents majors de 16 anys, de la manera descrita anteriorment (Annex 4a. Protecció de dades i consentiment informat de la persona menor d'edat i representant) (Annex 4b. Protecció de dades i consentiment informat de la persona adolescent major de 16 anys). Aquest document també ha de ser adjuntat a la proposta de derivació.

Després de la recepció de les propostes prèvies, la Direcció Territorial respondrà sobre la derivació a l'òrgan emissor al més prompte possible i, en tot cas, en el termini màxim de quinze dies hàbils des de la seua recepció. La Direcció Territorial haurà de comprovar sempre si existeix comunicació a Fiscalia o, si fa el cas, denúncia del presumpte abús o agressió, independentment que siga una situació d'abús o agressió sexual sospitada o confirmada. Quan no existisca comunicació a Fiscalia ni denúncia, es recordarà a l'òrgan emissor la seua obligació legal de realitzar la comunicació a Fiscalia. Si així i tot no es presentara per l'òrgan emissor, serà la Direcció Territorial corresponent qui haurà de realitzar una comunicació a Fiscalia i, si fa el cas, denúncia, deixant constància de la mateixa en l'expedient de protecció de la persona menor d'edat.

En aquelles situacions que la persona menor d'edat no tinguera expedient de protecció previ, s'haurà d'obrir un expedient administratiu informatiu o de protecció, segons corresponga.

SISENA. Procediment per a la derivació al SAANNA

- En cas de persones menors d'edat **amb** mesures de protecció, o **sense** mesures de protecció a la infància i adolescència en vigor i **sense EEIIA** en la seua localitat, la decisió de derivació al SAANNA correspon a les direccions territorials competents en infància i adolescència de la seua zona geogràfica d'influència.
- En **qualsevol altra** circumstància diferent de les adés descrites, la decisió de derivació al servei específic d'abusos a infants i adolescents correspon, exclusivament, a la Direcció General competent en matèria d'infància i adolescència. Per a tal fi, les propostes de derivació han de ser comunicades per una de les direccions territorials a la Direcció General, exposant la situació, aportant la documentació suficient per a la seua anàlisi, i comunicant la seua proposta d'actuació per a cada cas concret.

Després de la recepció de les propostes de derivació, la Direcció Territorial respondrà al recurs o persona que haja realitzat aquesta proposta al més prompte possible i, en tot cas, en el termini màxim de quinze dies hàbils, indicant els motius de no derivació, si escau, i vetllant perquè es complisca "l'itinerari bàsic d'actuació dels serveis socials municipals davant la sospita de situacions d'abusos o agressions sexuals", o un altre document relacionat amb l'objecte de la present instrucció actualment vigent, complint d'aquesta manera l'obligació de garantir l'interés superior de la persona menor d'edat.

En l'expedient administratiu de cada persona menor d'edat hauran de constar tots els informes, evolució i incidències que es produïsquen així com, quan es tinga constància, la comunicació de la data en la qual s'ha finalitzat la valoració de credibilitat del testimoniatge per part de l'Institut de Medicina Legal o si fa el cas de la realització de la prova preconstituïda.

SETENA. Intervenció del SAANNA.

Una vegada que des de les direccions territorials s'aprove la derivació d'un cas, o tinga l'autorització de la Direcció General en els casos excepcionals, es procedirà a la derivació al SAANNA.

La derivació es realitzarà al més prompte possible i, en tot cas, en el termini màxim dels set dies hàbils següents a la seua aprovació per part de la Direcció Territorial, havent d'adjuntar a més de la proposta de derivació, tots aquells informes i documents que les persones tècniques de la Direcció Territorial consideren necessaris per a atendre de forma adequada el cas (Annex 5. Model de derivació per a valoració del SAANNA).

Quan el SAANNA reba la derivació per part de la Direcció Territorial competent, haurà d'estudiar-la i tindre la primera entrevista amb la persona menor d'edat beneficiària i, si es considera, amb els seus familiars en un termini que no excedirà de set dies hàbils des de la recepció per a casos que requerisquen immediatesa, i de fins a quinze dies hàbils per a la resta.

Després de l'estudi del cas i les oportunes sessions de valoració i tenint en compte si s'ha realitzat o no la prova preconstituïda, el SAANNA haurà d'elaborar un informe de la persona menor d'edat i de les seues circumstàncies socials i familiars, així com una proposta d'intervenció a realitzar, avaluant tant les fortaleces i febleses com les amenaces i oportunitats en cadascun dels casos, així com establint la planificació d'actuacions i objectius a aconseguir amb la intervenció, indicant el nombre de sessions i la necessitat o no d'intervenció itinerant (Annex 6. Informe valoració del cas i proposta d'intervenció).

La Direcció Territorial analitzarà la proposta d'intervenció rebuda, donant resposta al SAANNA en el termini màxim de deu dies hàbils des de la seua recepció. La resposta podrà denegar la sol·licitud o acceptar-la i, en cas d'acceptar-la, podrà establir modificacions a aquesta (Annex 7. Resposta a la proposta d'intervenció de la DT al SAANNA).

Una vegada rebuda resposta de la Direcció Territorial, el SAANNA iniciarà la intervenció que s'haja programat tenint en compte si es realitzarà la prova preconstituïda o si ja s'ha realitzat, per a ajustar les actuacions i no perjudicar el procés judicial.

Quan queden almenys dues sessions per a finalitzar la intervenció programada, el SAANNA haurà de comunicar a la Direcció Territorial el tancament de l'expedient en aconseguir els objectius proposats; o bé, la necessitat de continuar amb la intervenció indicant un nombre concret de sessions (mai superior a dotze en la sol·licitud). En aquest cas, s'haurà de justificar per escrit la necessitat de continuació amb la intervenció (Annex 8. Informe sol·licitud d'ampliació de sessions). La Direcció Territorial, en el termini màxim de quinze dies hàbils, contestarà aquesta sol·licitud d'ampliació de sessions (Annex 9. Resposta a sol·licitud d'ampliació de sessions).

Qualsevol informació o documentació sobre un cas o expedient concret, haurà de sol·licitar-se per escrit a través de la Direcció Territorial competent.

VUITENA. Temporalitat de la intervenció.

La intervenció tindrà una duració màxima de dos anys. Només es realitzarà tractament superat aquest temps màxim de forma justificada i prèvia conformitat de la Direcció General competent en infància i adolescència.

En aquells casos en els quals s'haja de continuar amb el tractament una vegada complida la majoria d'edat, es requerirà autorització de la Direcció General competent en infància i adolescència en la Comunitat Valenciana.

El nombre inicial de sessions establides per al tractament serà de 12, que es podran ampliar o reduir amb autorització prèvia de les direccions territorials, i podran haver-hi tantes pròrrogues com es requerisca atenent les circumstàncies i necessitats sempre de forma motivada.

NOVENA. Seguiment. Informes. Comunicació d'incidències.

El SAANNA realitzarà **informes de seguiment** de les intervencions amb caràcter trimestral remetent-los a la Direcció Territorial competent dins del mes següent al compliment del trimestre través de l'aplicació informàtica, o en defecte d'això a través de correu electrònic encriptat respectant la normativa en matèria de protecció de dades personals (Annex 10. Informe de seguiment).

Amb caràcter mensual, i abans del dia 5 del mes següent, el SAANNA proporcionarà a la Direcció Territorial competent un **llistat mensual** dels infants i adolescents atesos.

Així mateix, el SAANNA haurà de comptar amb un **registre d'incidències** que inclourà: variació substancial de les circumstàncies que van motivar l'inici i duració de la intervenció, les actuacions i comunicacions en cas d'absència a les cites de manera reiterada sense justificació o d'abandó del tractament. També s'inclouran les incidències greus ocorregudes en la intervenció o detectades en aquesta, les quals hauran de ser comunicades amb caràcter immediat a la Direcció Territorial competent per territori i matèria (Annex 11. Comunicació d'incidències greus).

Abans del 31 de gener de l'exercici següent l'entitat presentarà una **memòria anual** del servei, seguint els protocols i mètodes de recollida de dades i anàlisis d'aquests que des de la Direcció General competent en infància i adolescència es dicten a tal objecte.

DEU. Coordinació entre entitats implicades.

La coordinació del SAANNA amb la resta d'agents implicats davant qualsevol de les situacions de risc o desprotecció amb una persona menor d'edat es troba en la base de tot el procés d'intervenció, així com la coordinació entre les diferents administracions públiques.

Per això, el SAANNA es reunirà quan així li ho sol·liciten o ho crega necessari el mateix servei, amb les direccions territorials competents, EEIIA, residències o llars d'acolliment, entitats de seguiment d'acolliment familiar o adopcions, centres escolars, unitats de salut mental infantil, oficines d'atenció a víctimes del delictes o qualsevol altre recurs social o comunitari que estiga intervenint amb la persona menor d'edat, amb la finalitat de poder revisar aquesta intervenció de manera conjunta i coordinada, sense perjudici de les reunions que se sol·liciten tant de funcionament del servei com de casos concrets per part de la Direcció Territorial o Direcció General.

ONZE. Cessament de la intervenció

El cessament de la intervenció es produirà per l'alta de la persona menor d'edat, per la finalització de les sessions sense autorització de pròrroga, per derivació a un altre recurs, per abandó de la intervenció per part de la persona beneficiària, per retirada de l'autorització de les persones que ostenten la seua representació legal per a realitzar la intervenció, o per altres motius que impedisquen continuar de forma adequada la intervenció.

El SAANNA emetrà un informe final o de cessament de la intervenció que remetrà dins dels 15 dies hàbils següents a l'última sessió d'intervenció a la Direcció Territorial. Amb la comunicació s'aportarà un informe de la finalització, indicant les sessions realitzades, l'evolució de la persona menor d'edat amb la intervenció, la seua situació actual, el motiu del cessament de la intervenció, els recursos socials i comunitaris amb els quals s'ha coordinat per al cas i totes aquelles qüestions que siguen rellevants (Annex 12. Informe final).

DOTZE. Entrada en vigor.

La present instrucció entra en vigor l'endemà de la signatura.

València, 30 de juny de 2021

LA DIRECTORA GENERAL D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

ANNEXOS

- Annex 1.** Esquema de l'itinerari d'actuació de les persones professionals del sistema de protecció de la Comunitat Valenciana, davant situacions d'abús o agressió sexual a infants i adolescents.
- Annex 2.** Protocol per a la recollida d'informació prèvia a la derivació al servei específic d'atenció abusos en la infància i adolescència.
- Annex 3.** Autorització per a la intervenció amb persona menor d'edat.
- Annex 4.** Protecció de dades i consentiment informat de la persona menor d'edat.
- Annex 5.** Model de derivació per a valoració, de la Direcció Territorial al SAANNA.
- Annex 6.** Informe de valoració del cas i proposta d'intervenció.
- Annex 7.** Resposta a la proposta d'intervenció de la DT al SAANNA.
- Annex 8.** Informe sol·licitud d'ampliació de sessions.
- Annex 9.** Resposta de la Direcció Territorial a la sol·licitud d'ampliació de sessions.
- Annex 10.** Informe de seguiment.
- Annex 11.** Comunicació d'incidències greus.
- Annex 12.** Informe final.